

LITERATŪRA

XII (1)

LEIDYKLA „MINTIS“ □ VILNIUS □ 1970 □ □ □ □ □ □ □ □

LITERATŪRA

ЛИТЕРАТУРА

LITERATUR

LITERATURE

LITTERATURE

LIETUVOS TSR AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ MOKSLO DARBAI

REDAKcinė KOLEGIJA:

LIETUVIŲ LITERATOROS SAŠIUVINIO —

*G. Adomaitis,
P. Česnulevičiūtė,
Z. Slaviūnas,
K. Umbrasas (ats. red. pavaduotojas);*

RUSŲ LITERATOROS SAŠIUVINIO —

*E. Gaškienė-Červinskienė,
J. Kolpakova,
N. Mitropolskaja (ats. red. pavaduotoja);*

ANTIkinės IR UZSIENIO LITERATOROS SAŠIUVINIO —

*D. Judelevičius,
E. Kuosaitė (ats. red. pavaduotoja),
L. Valkūnas;*

ats. redaktorius — J. Girdzijauskas

LITERATŪRA

XII (1)

LIETUVIŲ LITERATORA

ЛИТОВСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

LITAUISCHE LITERATUR

LITHUANIAN LITERATURE

LITTÉRATURE LITUANIENNE

ИЗДАТЕЛЬСТВО «МИНТИС», ВИЛЬНЮС, 1970

VERLAG MINTIS. VILNIUS. 1970

MINTIS PUBLISHERS. VILNIUS. 1970

MAISON D'ÉDITION MINTIS. VILNIUS. 1970

TURINYS
СОДЕРЖАНИЕ
INHALT
CONTENTS
TABLE DES MATIÈRES

- 7 Juozas Tumas-Vaižgantas
- ✓ 9 A. Vaitiekūnienė. J. Tumas-Vaižgantas universitete
- 24 A. Байтекунене. Ю. Тумас-Вайжгантас в университете (резюме)
- 25 A. Vaitiekūnienė. Juozas Tumas-Vaižgantas in the University (summary)
- 27 A. Tyla. Vaižganto ir jo brolio Jono Tumo 1896—1897 m. byla dėl baudžiamosios literatūros platinimo
- 45 A. Тила. Дело Вайжгантаса и его брата Ионаса Тумаса о распространении запрещенной литературы в 1896—1897 гг. (резюме)
- 46 A. Tyla. Der Prozeß gegen Vaižgantas und seinem Bruder Jonas Tumas 1896—1897 wegen der Verbreitung der verbotenen Literatur (Zusammenfassung)
- 47 I. Jurgaitienė. Kai kurie Maironio „Pavasario balsų“ poetinio žodyno struktūros klausimai
- 57 И. Юргайтене. Некоторые черты структуры поэтического словаря «Голосов весны» Майрониса (резюме)
- 58 I. Jurgaitienė. Manche Strukturzüge des poetischen Wortschatzes der „Frühlingsstimmen“ von Maironis (Zusammenfassung).
- 59 J. Leblionka. „Birutės“ dainos autentiško teksto problema
- 68 Ю. Лебёнка. Проблема аутентичного текста песни «Бируте» (резюме)
- 68 J. Leblionka. Problema autentycznego tekstu pieśni „Birutė“ (reziume)
- 69 J. Riškus. Adomo Mickevičiaus vietomis
- 77 П. Ришкус. По местам А. Мицкевича (резюме)
- 77 J. Riszkus. Śladami A. Mickiewicza (reziume)
- 79 Publikacijos
- 81 A. Vaitiekūnienė. Atsiminimai apie J. Tumą-Vaižgantą
- 103 A. Байтекунене. Воспоминания о литовском писателе Ю. Тумасе-Вайжгантасе (резюме)
- 104 A. Vaitiekūnienė. Some Reminiscences about Lithuanian Writer J. Tumas-Vaižgantas (summary)
- 105 M. Ročka. M. K. Sarbievijus apie tragediją ir komediją
- 122 M. Рочка. М. К. Сарбевский о трагедии и комедии (резюме)
- 122 M. Ročka. M. K. Sarbievius über Tragödie und Komödie (Zusammenfassung)
- 123 V. Bagdonavičius, J. Daunienė. Vydūno laišakai Monikai Lapinskaitei-Bitlieriuvienei
- 147 В. Багдонавичюс, Й. Даунене. Письма Видунаса Монике Лапинскайте-Битлерювене (резюме)
- 148 V. Bagdonavičius, J. Daunienė. Die Briefe von Vydūnas an Monika Lapinskaitė-Bitlieriuvienė (Zusammenfassung)
- 149 Recenzijos
- 147 K. Nastopka. Problemiškasis Maironis
- 167 P. Česnulevičiūtė. Balys Sruoga ir teatras
- 171 Kronika

8L+8
Li 551

Redaktorė *R. Kalinauskienė*
Tech. redaktorė *V. Čečytė*
Korektorės *E. Vaitkūnienė* ir *I. Burnelytė*

Leidinio Nr. 10956. Tiražas 800 egz.
Duota rinkti 1969.IX.15.
Pasirašyta spaudai 1970.III.26. LV 10013.
Popierius 70×90¹/₁₆ — 5,5 pop. lapo = 12,87 sp. l.
+ 1 įkl., 13,47 apsk. l. lanko.

Kaina Rb 1,35

Spausdino Valst. K. Poželos sp. Kaune, Gedimino 10.
Užsakymo Nr. 1259.

7—2

Kan. dr. Jūdzas Tamas
Vaižgants

JUOZAS TUMAS-VAIŽGANTAS

Pažymint 100-ąsias rašytojo gimimo metines

Vaižgantą į lietuvių literatūrą ir kultūrą atvedė gimtojo krašto, savosios liaudies meilė, susirūpinimas jos likimu. „Kone nuo pat kūdikio lopšio ir iki pat pasenusio lazdos,—rašė Vaižgantas,—aš nieko tiek konkrečiai nemylėjau, deja, nei paties pono dievo, prisipažįstu, nors ir be to prisipažinimo visiems tai aišku, kiek slieko širdžia tą velėną, po kurią aš, štai, jau septintą dešimtį metų landžioju... Vyžota, lopyta mano Lietuvėlė, bet — manol!“

Prisirišimas prie gimtojo krašto, tėvynės meilė,—jausmas, kuriam gyvybinės jėgos suteikė nacionalinis judėjimas,—dažnai ir buvo Vaižgantui vos ne vieninteliu kelrodžiu, kuris vedė jį per dvejų epochų sankryžą, sudėtingus XIX a. pabaigos, XX a. pradžios įvykius. Be galo ekspansyvios prigimtės, J. Tumas-Vaižgantas gimtojo krašto reikalams atidavė visas jėgas, laiką, dažnai užmiršdamas net tiesiogines kunigo pareigas. Todėl lokia marga jo biografija, tiek daug sąlyčio taškų su Lietuvos visuomeniniu, politiniu ir kultūriniu gyvenimu. Pradėjęs visuomenininko kelią dešiniuosiuose politiniuose sluoksniuose, vėliau glaudžiai sutapęs su liberaliąja buržuazija, Vaižgantas visais atvejais neveidmainingai ieškojo kelio, kuriuo eidama jo tauta ir tėvynė pasiektų geresnio gyvenimo. Ir nors Vaižganto „tautos“ ir „tėvynės“ samprata neišėjo už buržuazinės ideologijos apibrėžtų ribų, giliai prigimtyje glūdėjęs sąžiningumas, atsakomybė prieš savo kraštą ir liaudį, aukšti etiniai idealai dažnai išvesdavo jį iš buržuazinės veikėjo klystkelių.

Gimtojo krašto ir liaudies meilė Vaižganto kūryboje išsiliejo Lietuvos gamtos poetizacija, paprasto kaimo žmogaus aukštinimu, liaudies dvasinės kultūros ir kūrybinių galių atskleidimu. Vaižganto vaizdai ir vaizdeliai kupini skaidraus optimizmo, pasitikėjimo žmogumi, tikėjimo liaudies ištverme ir gyvybingumu. Konstruktyvus ir harmoningas pasaulėvaizdis išreiškė humanišką, atvirą gėriui ir grožiui rašytojo asmenybę. Tai buvo Vaižgantui dažnai ir savotiškas prieglobstis revoliucijų, aštrių klasinių susidūrimų draskomoje XX amžiaus epochoje. Patyręs daug kartėlio ir nusivylimo politinėje veikloje, rašytojas grožinėje kūryboje tarsi sąmoningai vengė gyvenamojo meto aktualijų. Jis ieškojo temų ir siužetų vaikystės išpūdžiuose, patriarchalinio Lietuvos kaimo šokiadieniuose, žmogaus dvasiniame pasaulyje. Laiko nuskaidrintame liaudies gyvenime Vaižgantas ieškojo ir pastoviu

žmogiškųjų vertybių. Rašytojas mėgo vaizduoti turtingos prigimties, darbštų ir dorą žmogų, kurio likimas tačiau nėra lengvas ir laimingas. Atvirkščiai, juo doresnis žmogus, turtingesnė prigimtis, juo aštresnis konfliktas su aplinka.

Vaižganto vaizduojamo žmogaus dvasinis pasaulis ir likimas turi daug analogijų su paties rašytojo asmenybe. Siandien iš socializmo epochos perspektyvos žvelgiant į sudėtingą J. Tumo-Vaižganto gyvenimo kelią ir gausų palikimą, visų pirma mums imponuoja pastovios žmogiškosios vertybės — rašytojo meilė gimtajam kraštui, savajai liaudžiai, teisingumas ir sąžiningumas. Tai padėjo darbščiui ir talentingam Vaižgantui sukurti neprarandančius savo reikšmės literatūros mokslo ir kritikos darbus, palikti ryškų pėdsaką mūsų žurnalistikos istorijoje, o geriausi rašytojo grožinės literatūros kuriniai tapo mūsų literatūros klasika.